

LINIOVÉ VÝSADBY – ALEJE A STROMOŘADÍ

Aleje vytváří jedinečný fenomén naší krajiny. Na nařízení Marie Terezie se začaly sádit z důvodu zajištění stínu a potravy pro vojska pochoduující krajinou. Výsadby ovocných alejí podnítl Josef II. Hojně se ovocné aleje rozšířily po 2. světové válce. Dochovaly se do současnosti, řada z nich je však dnes již přestárlá, neúplná a poškozená.

Brumovice

V krajině plní hned několik funkcí: chrání cestovatele před slunečním žářem, v noci nebo za deště či mlhy usnadňují stromořadí řidičům orientaci, působí jako přírodní větrolam, zmírňují boční vítr a omezují víření prachu, v zimě snižují riziko tvoření sněhových jazyků, stromy pohlcují jemný polétavý prach, omezují hluk, v zemědělské krajině jsou často posledním zbytkem přírody a útočištěm pro hmyz, ptáky a drobné živočichy.

Osoblaha

Na Opavsku a Krnovsku najdeme opravdu bohatý výběr alejí – vedle nejčastějších alejí jabloňových a třešňových se zde nacházejí aleje hrušňové, švestkové i ořešákové, v okolí Dívčího Hradu byly v minulosti aleje rynglové. Velkou raritou je (i když krátká) alej moruší na tzv. Královské cestě mezi Osoblahou a Studnicí.

Rozkvetlé aleje, zejména třešňové, dokáží okouzlit každého, kdo jimi prochází. Vytváří také hodnotný estetický prvek v krajině (Štáblovice - Vendelín).

Štáblovice

ROZPTÝLENÁ ZELEŇ, SOLITÉRNÍ STROMY

Rozptýlená zeleň, a zejména solitérní stromy, byly v krajině v minulosti častější, než je tomu dnes. Solitérní stromy nezřídka plnily některé důležité funkce – doprovázely drobný sakrální objekt (stály vedle kapličky křížku, byl na nich zavěšen svatý obrázek, určovaly hranici katastru nebo pozemků, naznačovaly křižovatku nebo jiný důležitý bod na cestě, zpevňovaly břeh atd. Také ovocné stromy mají své místo mezi rozptýlenou zelení, bývaly v minulosti hojně vysazovány na návších a ve dvorech, někdy také ve volné krajině.

V podhorské krajině pohraničí jsou rozptýlené ovocné stromy často jedněmi z posledních svědků osídlení a hospodaření v krajině.

Můžeme sem zařadit i výsadby v sídlech – zejména ve dvorech bývalých selských hospodářství nacházíme mohutné ořešáky, již velmi zřídka narazíme na hrušeň nebo jabloň na návsi.

Úvalno

OVOCE K LIDEM, LIDÉ DO SADŮ

OVOCNÉ STROMY V KRAJINĚ OPAVSKA A KRNOVSKA

OVOCE K LIDEM, LIDÉ DO SADŮ

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

Ovocné stromy můžeme najít v krajině Opavska a Krnovska v mnoha variantách – někdy vytváří souvisle zapojený sad, jindy stojí osamoceně na obzoru, na hranici mezi pozemky, případně doprovází kapličku či Boží muka, nebo jsou přísně seřazeny kolem cesty či lemují pole.

INTENZIVNÍ SADY

Přestože nelze Opavsko a Krnovsko, na rozdíl od oblastí jižní Moravy, označit za ovocnářskou oblast, vyskytuje se na tomto území několik intenzivních sadů. Lze je rozpoznat zejména podle nižších kmenných tvarů (zákrsky, štíhlá vřetena, palmety), vysoké úrovně obhospodařování a často, pokud nejsou zařazeny do ekologického zemědělství, i podle četné aplikace chemické ochrany.

Úvalno

Výpěstky z tohoto sadu poblíž Úvalna, v němž se pěstují jabloně, hrušně, slivoně, ale také meruňky, je možné zakoupit přímo ze dvora.

Bohušov

Krajina Osoblažska poskytuje svými půdními i klimatickými podmínkami příhodné podmínky pro intenzivní pěstování ovoce. Není proto divu, že se v okolí Vysoké, Pitárné, Bohušova a Dívčího Hradu v posledních letech rozšířilo ekologické sadářství.

POLNÍ SADY

Polní sady umožňovaly souběžné pěstování zemědělských plodin a ovocných stromů. V minulosti byly poměrně běžné, pod-

mínkou byly kvůli obdělavitelnosti vysokokmenné tvary. Jednotlivé řady bývaly většinou druhově stejné, vyplňovaly se také keři.

Dnes je již většina z nich zatravněna, jejich smysl se vytratil, najdeme je jen ojediněle.

Lhotka u Litultovic

SELSKÉ SADY

Pro selské sady je typické celoplošné zatravnění, protože jejich využití je zaměřeno nejen na produkci ovoce, ale také na sklizeň krmiva nebo pastvu hospodářských zvířat. Dodnes najdeme jejich více či méně zachovalé zbytky v téměř každé obci. Významný genový potenciál skrývají opuštěné sady v zaniklých obcích Pelhřimovy a Kašnice.

Loděnice

VENKOVSKÉ ZAHRADY

Vzhledem k proměnám funkcí zahrady na českém venkově a opouštění samozásobitelství jsou ovocné stromy na venkovských zahradách ohroženým druhem. U novostaveb je najdeme zřídka, u starší výstavby sice také často musí ustoupit bazénům a okrasným jehličnanům, ještě si ponechávají svou důležitost nebo se proměňují do forem čtvrtkmenů a zákrsků. Obecně bývaly a jsou ovocné výsadby v zahradách druhově pestré, různého stáří i forem.

Býkov

Současným trendem (nejen u novostaveb) jsou zahrady pro odpočinek, osázené vesměs jehličnatými stromy a keři, které nedosahují výšek vysokokmenných ovocných stromů – zahrady, v nichž se stýská po stínu.

Nižší kmenné tvary (zákrsky, štíhlá vřetena, palmety a další) dovolují vtěsnat na menší prostor více druhů i odrůd ovocných stromů, zaručují rychlejší a stálější plodivost, na druhé straně se stromy dožívají nižšího věku než vysokokmeny a jsou často náročnější na péči. V důsledku neodborného řezu (na čípek, na staré dřevo) se v zahradkách poměrně často můžeme setkat s bizarními tvary korun ovocných stromů, zejména jabloň.

Stěbořice

Vysokokmeny najdeme na našem území častěji v zahradách chalup, které jsou využívány rekreačně, u selských stavení v zahradkách a zahradách obytných domů je často nahradily nižší tvary ovocných stromů

Štáblovice